

مبانی آموزش هنر

گروه هنر دانشگاه فرهنگیان پردیس باهنر اراک

مدرس : مهدیه نجمی

مقدمه

- ▶ انسان بخش عظیمی از آگاهی های خود را در طول حیاتش، از طریق صداهایی که می شنود، به دست می آورد.
- ▶ میزان درک فرد از صداها به میزان دقت و سلامت دستگاه شنوایی و چگونگی تربیت شنوایی او بستگی دارد.
- ▶ برای این که دستگاه شنوایی و نظام ذهنی و روانی فرد، آمادگی شنیدن آگاهانه ی اصوات زیبا را پیدا کند و فرد بتواند، نوع سالم اصوات را باز شناسد و با رفتاری درست، آلودگی های صوتی موجود در محیط زندگی را کاهش دهد، لازم است تربیت شنوایی از دوران کودکی آغاز شود.

تربیت شنوایی، توانایی انتخاب آگاهانه ی روشهایی برای تشخیص، تفکیک، طبقه بندی و ادراک اصواتی است که به نیازهای درونی و بیرونی زندگی فرد پاسخ مفید و مثبت می دهند و جهان شنیداری او را می سازند ؛ این انتخاب آگاهانه و روش های آن در هر گروه سنی و هر سطح فرهنگی متفاوت است.

صداهای خوب، آگاهی انسان را نسبت به آنچه در دنیای درون و محیط بیرون است، افزایش میدهد، ارتباطی موزون و هماهنگی بین دنیای درون و جهان بیرون برقرار می سازد و برای تأمین سلامت، تلطیف روحی و کمال فرد و جامعه ضروری است.

عادت به شنیدن اصوات سالم، روح را آرامش و اطمینان می بخشد، حافظه را تقویت می کند، تفکر را توسعه می دهد و در یادگیری، تأثیر بسیار دارد.

اهمیت تربیت شنوایی در دوره ابتدایی

- ▶ تربیت شنوایی در بخشی از درس هنر دوره ی ابتدایی مورد توجه قرار گرفته است تا دانش آموزان به تمرکز ذهنی بیشتر برای درک مفاهیم عمیق تر دست یابند.
- ▶ در این دوره، تربیت شنوایی از گوش دادن به صداهای طبیعت آغاز می شود و به خواندن آثار برگزیده از شعرها و سرودهای کتاب فارسی می رسد. این سرودها با الهام گرفتن از طبیعت و با اتکا به دین و آیین رسمی و مقبول مردم ایران ساخته و اجرا شده اند.
- ▶ کودکان صداهای زیبا را دوست دارند و از شنیدن و تقلید کردن آنها لذت می برند؛ از این رو، می توان با جلب توجه دانش آموزان به اصوات و نغمه های زیبای طبیعت، به آنها در تربیت شنوایی خویش و شناخت هرچه بهتر هنرهای شنیداری (هنر اول) کمک کرد تا از آثار آن در موقعیتهای مختلف زندگی و به ویژه، افزایش دقت، تمرکز و ارتقای یادگیری های دیگر، حتی در ارتباط با دیگر دروس، بهره مند شوند

➡ اگر تربیت شنوایی به درستی انجام پذیرد،

۱- حس زیبا دوستی و زیباشناسی پرورش می یابد ؛

۲- روحیه ی تعالی جویی و کمال طلبی توسعه می یابد ؛

۳- تلطیف روحیه صورت می گیرد و شادی و نشاط ایجاد می شود ؛

۴- توانایی تمرکز افزایش می یابد ؛

۵- دقت شنوایی و نظم ذهنی بیشتر می شود؛

۶- حافظه ی شنیداری رشد می کند ؛

۷- هوش موسیقایی توسعه می یابد؛

۸ - ذائقه ی شنوایی، زیباپسند می شود؛

۹- آلودگی های صوتی در محیط کمتر می شوند؛

۱۰- تخیل تقویت می شود و تفکر توسعه می یابد ؛

۱۱- مفهوم درک زیبایی از شنیده ها عینیت می یابد

شعر

- ▶ در فرهنگ های شرقی و سنتی، کلام و نغمه اجزاء جدا ناشدنی از یکدیگرند .
- ▶ از آن جا که جایگاه شعر و شاعری نزد مردم ایران بسیار رفیع است و هر شعر وزن های خاص خود را دارد و بر آواها و ریتم آنها قابل انطباق است، می توان از وجود ریتم در شعر و سرود به عنوان یک وسیله ی آموزشی با تأثیر گذاری قوی در کلاسها استفاده کرد.
- ▶ از سوی دیگر، محتوای اشعار نیز عامل مؤثر و مهمی در پرورش عواطف کودک است. کودک، مفاهیم اشعار همراه با سرود را در ذهن و ضمیر ناخود آگاه خود بهتر جذب می کند؛ به طوری که بسیاری از نگرش ها و رفتارهایش براساس این برداشتها شکل می گیرند.
- ▶ ادبیات فارسی (نظم و نثر) گنجینه ی سرشاری از حکمت، ادب، اخلاق، ایمان و عرفان است که می توان متناسب با سن کودک، آنها را انتخاب و از آنها استفاده کرد.

سرود

➤ سرود کودک: نغمه هایی است که هدف و مخاطب آنها کودک است و برای برقراری ارتباط میان کودکان و بزرگسالان با سایر کودکان طراحی می شود.

➤ از مختصات این نوع سرود، سهولت و روانی ملودی ها و ریتمها، سلامت و شفافیت، جمله های کوتاه و دل نشین و ایجاد روحیهی شاد، با نشاط و آرام در مخاطبان است.

اصوات مطبوع

اصوات مطبوع: محدود به صدا های طبیعی است و گفته اند هر صدایی که منشأ آن طبیعت باشد و به شنوایی انسان آزار رساند، صوت مطبوع است اما بسیاری از اصوات مطبوع منشأ دیگری غیر از طبیعت دارند و با ابزار مناسب تولید می شوند.

منظور از صداهای مطبوع، صداهایی است که صفات نظم، هماهنگی، تعادل و تعریف پذیری را دارند؛ مثل صدای چکیدن قطره های آب، دویدن اسب، آواز پرندگان، وزش باد در برگ های درختان، امواج دریا، عرعر الاغ در روستا و شنیدن این صداها برای بیشتر انسانها خوشایند است و در آنها آرامش و نشاط طبیعی ایجاد می کند.

صداهایی مثل ترمز و بوق ماشین ها، شکستن شیشه، انفجار ترقه، کنده شدن آسفالت با متدهای آسفالت بر، به هم خوردن در و پنجره و... که صفات صداهای مطبوع را ندارند و اغلب آزار دهنده اند، اصوات نامطبوع نامیده می شوند.

باید توجه داشت که صدای مطبوع، در محدوده ی تحمل شنوایی انسان است؛ نه خیلی بلند و نه خیلی کوتاه و نامفهوم.

اگر دانش آموزی از روی شیطننت یا نا آگاهی بگوید که صدای برخورد دو قطعه چوب و آهن - یا هر شیء دل خواه دیگر - از نظر او مطبوع است، می توان به او گفت که صدای مطبوع، صدایی است که شنیدن دائمی آن برای کسی ناراحتی و مزاحمت ایجاد نکند؛ مثل: صداهای طبیعت، صدای رسای گوینده ی آذان (مثل صدای زنده یاد مؤذن زاده ی اردبیلی)، صدای پرندگان و

➤ در دوره ی ابتدایی، دانش آموزان با سرودها و نغمه های ملی و محلی تاحیای خودشان آشنا می شوند.

➤ علت انتخاب سرودها و نغمه های ملی و محلی ایران در این برنامه ی درسی، این است که هر ملتی وارث تاریخ و تمدن خود است و با آن زندگی می کند ؛ به آن می بالد و برای حفظ آن می کوشد ؛

➤ موسیقی ملی ایران با سایر هنرهای سنتی ما هماهنگ است.

➤ نگاهی به سبک معماری ایرانی، نقش های قالی و گلیم ایرانی و حتی نقاشی ایرانی (نگارگری)، این هماهنگی (هارمونی) را نشان می دهد ،چرا که فرهنگ در ذهن و روان مردم یک کشور تأثیری عمیق دارد.